

Kruispunt

Is een Europese winstbelasting wenselijk en überhaupt uitvoerbaar?

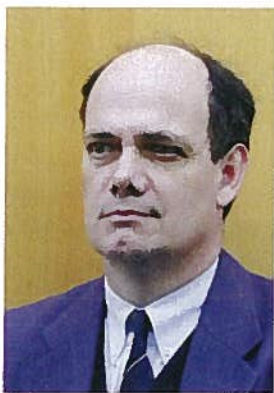
Er zit een aanzienlijk verschil in de manier waarop elke lidstaat van de Europese Unie ondernemingswinsten belast. Enkele voorbeelden hiervan zijn verschillende belastingtarieven, heffingsgrondslagen en vrijstellingen. In de fiscaliteit staan voorstanders en tegenstanders van een uniforme winstbelasting in Europa in sommige gevallen lijnrecht tegenover elkaar. In het kruispunt van deze editie van de Circulaire reageert het CDA namens de politiek over dit vraagstuk en komen verder twee schrijvers namens de wetenschap aan bod.

WETENSCHAP

Door: prof. dr. J.A.G. van der Geld, hoogleraar belastingrecht aan de Universiteit van Tilburg. Zijn onderzoeksinteresse ligt vooral op het terrein van de directe belastingen in het bijzonder de vennootschapsbelasting.

Is een Europese winstbelasting wenselijk?

EEN EUROPESE WINSTBELASTING is naar mijn mening zeer gewenst en wel om de volgende redenen:

1. HET SUBSIDIARITEITSBEGINSEL leidt logischerwijs tot een Europese winstbelasting.

HET IS EIGENLIJK niet goed voorstelbaar dat binnen een gemeenschappelijke markt waarbij er voor zestien van de EU-lidstaten zelfs al een EMU geldt, de heffing van directe belastingen van met name het grensoverschrijdend actieve bedrijfsleven bijna volledig op een lager (nationaal) niveau wordt gelaten, waarbij allerlei fiscale concurrentievervalsingen optreden. Dat verantwoordelijke politici dat eigenlijk ook wel vinden blijkt o.a. uit de Gedragscode tegen schadelijke belastingconcurrentie.

HOEWEL HET WOORD subsidiariteit meestal gebruikt wordt door diegenen die van mening zijn dat bevoegdheden bij de nationale overheden dienen te blijven, kan men harmonisatie van de winstbelastingen en een Europese winstbelasting verdedigen met een beroep op het subsidiariteitsbeginsel. Dit beginsel houdt immers in dat men bevoegdheden legt op het niveau waar ze thuishoren. Dat niveau is voor een winstbelasting van een steeds internationaler opererend

bedrijfsleven het hoogste niveau dat binnen de EU denkbaar is.

2. EEN EUROPESE winstbelasting beteugelt de ongebreidelde fiscale concurrentie tussen lidstaten.

EU-LIDSTATEN BECONCURRENEN ELKAAR nu fors met hun winstbelastingen, met name voor het internationale deel van het bedrijfsleven. Heel kinderachtig zoekt elk land daarbij naar regelingen waarvan ze vinden dat als hun buurlanden ermee op de proppen zouden komen, ze verboden zouden moeten worden. Er is wel aangevoerd dat concurrentie tussen landen op het terrein van de vennootschapsbelasting heel goed is omdat het de kleinere landen (waaronder Nederland) in staat stelt compensatie aan het bedrijfsleven te bieden voor de natuurlijke voordelen die grote EU-landen hebben. Als voorbeeld werd gegeven een concern waarvan de moedermaatschappij in Hamburg is gevestigd en de dochtermaatschappij in München. Dat concern is (in de regel) fiscaal beter af dan een concern waarvan moeder- en dochtermaatschappij in verschillende landen zijn gevestigd. Het voorbeeld leidt mijns inziens echter logischerwijs tot een pleidooi voor een EU-winstbelasting in plaats van de diverse nationale winstbelastingstelsels. Bij zo'n Europese winstbelasting maakt het voor de winstbelastingheffing niet meer uit in welk EU-land moeder of dochter gevestigd zijn en zijn de concurrentievoorwaarden op het terrein van de winstbelasting dan ook per definitie gelijk.

DE FISCALE CONCURRENTIE tussen landen gaat uiteindelijk ten koste van de economisch zwakkeren en immobielen binnen de EU-lidstaten. Met een Europese winstbelasting verdwijnen de verschillen tussen lidstaten niet (zie hierna onder punt 3.) maar worden die wel binnen de perken en onder politieke controle gehouden.

3. AAN EEN Europese winstbelasting worden onterecht allerlei nadelen toegeschreven.

ALS ER ÉÉN EU-winstbelasting zou worden ingevoerd, hoeft dit geenszins te betekenen dat de gehele opbrengst dan ook op EU-niveau achterblijft. De kwestie van de verdeling van de opbrengst is uiteraard wel belangrijk maar niet noodzakelijkerwijs direct gekoppeld aan de unificatie. Ook impliceert invoering van één Europese winstbelasting niet dat de effectieve winstbelastingdruk overal binnen de EU hetzelfde zal moeten zijn. Regionale verschillen zijn mogelijk, maar die zullen wel gerechtvaardigd moeten worden

door verschillen in de sociaal-economische toestand van die regio's.

Is een Europese winstbelasting uitvoerbaar?

OF EEN EUROPESE winstbelasting uitvoerbaar wordt hangt volledig af van hoe men haar vorm geeft. Dat kan men – net als altijd – zo ingewikkeld of zo simpel maken als men zelf wil. De kwestie van de wenselijkheid van een Europese winstbelasting moet men daarom niet laten vertroebelen door uitvoeringsaspecten. Die zijn wel belangrijk maar van secundaire orde.

Door: Mr. D.E. van Sprundel, verbonden als wetenschappelijk medewerker / promovendus aan de Erasmus School of Economics van de Erasmus Universiteit Rotterdam en daarnaast werkzaam als Senior Manager Tax bij Ernst & Young Belastingadviseurs LLP te Rotterdam

DE REDACTIE VAN dit kwartaalblad vroeg me onlangs 'namens de wetenschap' te reageren op de stelling: "Is een Europese winstbelasting wenselijk en überhaupt uitvoerbaar?".

MET BETREKKING TOT deze stelling is het allereerst aardig om op te merken dat het Fiscaal Economisch Instituut van de Erasmus Universiteit Rotterdam dit jaar zijn veertig jarig bestaan heeft gevierd met een lustrumcongres getiteld "Naar een Europese winstbelasting". De belangrijkste constatering van dit lustrumcongres (de congresbundel verschijnt overigens naar verwachting rond de jaarwisseling) was dat het trekken van eenduidige conclusies vanuit wetenschappelijk oogpunt lastig is, daar de wetenschappers bepaald niet op één lijn zitten ten aanzien van de meeste vraagstukken rondom een Europese winstbelasting. Het is dan ook lastig om 'namens de wetenschap' eenduidig op deze prikkelende stelling te reageren.

Is een Europese winstbelasting wenselijk?

DE EUROPESE UNIE heeft onder andere ten doel een interne markt tot stand te brengen. De invloed van Europa wordt bijvoorbeeld door de verdragen betreffende (de werking van) de Europese Unie, richtlijnen, verordeningen, beschikkingen en mededelingen (positieve integratie) en door de arresten van het Hof van Justitie EU (negatieve integratie) bevorderd. Het hebben van een Europese winstbelasting zou een verdere bijdrage aan dit Europese eenwordingsproces kunnen leveren en moet dan ook als wenselijk worden gezien. Tevens zouden hierdoor kwalificatieverschillen tussen lidstaten en compliancekosten van ondernemingen worden verminderd. Ook zou een Europese winstbelasting een aantal discussies kunnen vergemakkelijken, zoals de grensoverschrijdende verliesverrekening en de grensoverschrijdende fiscale eenheid. Hoewel de arresten Marks & Spencer (HvJ EG, 13 december 2005, nr. C-446/03) en X Holding (HvJ EU, 25 februari 2010, nr. C-337/08) in principe uitsluitel over deze discussies hebben gegeven, verwacht ik dat op dit terrein nog nieuwe procedures volgen, zoals over "Papillon achtige zaken" (HvJ EG, 27 november 2008,

nr. C-418/07) en een fiscale eenheid met twee Nederlandse dochtermaatschappijen met een Europese moedermaatschappij. Tot slot kan een Europese winstbelasting ook de problematiek bij emigratieheffingen binnen Europa grotendeels oplossen. Zo zouden de verplaatste vermogensbestanddelen op dezelfde grondslag naar de waarde in het economisch verkeer kunnen worden vastgesteld. Op het moment dat een vennootschap uit Nederland vertrekt en vermogensbestanddelen meeneemt, wordt zij onmiddellijk belast over de niet gerealiseerde waardevermeerderingen. Doordat bepaalde ontvangstlanden, zoals België en het Verenigd Koninkrijk, deze vermogensbestanddelen niet op de waarde in het economische verkeer stellen, maar deze tegen boekwaarden overnemen (geen step-up), kan hierdoor dubbele belasting ontstaan.

Is een Europese winstbelasting uitvoerbaar?

ONDANKS DAT DOOR het unanimitieitscriterium, zoals opgenomen in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, de voortgang van de fiscale ontwikkeling binnen de Europese Unie zeer geleidelijk gaat, neemt het belang van Europa en het aantal geconstateerde marktverstoringen alleen maar toe. Dit

maakt de Europese winstbelasting echter nog niet gelijk uitvoerbaar. Over de uitvoerbaarheid komt wellicht meer duidelijkheid als de uitkomst van de vrijwillige proef voor het midden- en kleinbedrijf inzake *Home State Taxation* ("HST") bekend wordt. Wat houdt HST eigenlijk in? Kort en goed kan de moedermaatschappij bij HST kiezen voor het belastingregime in haar vestigingsstaat, waarbij alle dochtermaatschappijen en vaste inrichtingen meedoen. Vervolgens wordt – samengevat – de winst toegedeeld aan de afzonderlijke lidstaten volgens een formule die afhankelijk is van de omzet / loonsom.

IN 2008 LEEK de Europese winstbelasting een enorme vlucht te krijgen door de mogelijke invoering van de *Common Consolidated Corporate Tax Base* ("CCCTB"), maar de voortgang is in concreto nog zeer bescheiden. Desalniettemin zou het rapport 'A New Strategy for the Single Market' zoals voormalig EU-commissaris Monti deze in mei 2010 aan de voorzitter van de Europese Commissie, Barroso, heeft aangeboden weer een nieuwe impuls kunnen zijn, daar twee van de aanbevelingen uit het rapport zijn dat (i) er een gezamenlijke grondslagdefinitie voor de vennootschapsbelasting dient te komen; en (ii) dat voortgang met het werk van de 'Code of Conduct' voor ondernemingsbelastingen dient te worden gemaakt. Ook de (huidige) EU-commissaris van fiscale zaken, Šemeta, heeft in zijn maidenspeech 'A Smart Tax Agenda for Europe' aangegeven de nationale vennootschapsbelastinggrondslagen te willen harmoniseren, desnoods door gebruik te maken van het meersnelhedenregime (ten minste negen lidstaten

nemen dan het initiatief), waardoor de haalbaarheid en uitvoerbaarheid wordt verbeterd.

TOT SLOT; TOEN ik in 1993 begon met studeren – en ook de jaren daarna – verwachtte men dat onze lichting nooit een Europese winstbelasting zou meemaken. Het is mijn verwachting dat u als student ook niet een echte Europese winstbelasting, welke centraal door een Europese belastingdienst gaat worden geïnd, zult meemaken. Nationale lidstaten zullen namelijk niet gemakkelijk hun soevereiniteit opgeven. Ik verwacht echter dat we, wellicht al binnenkort, het invoeren van een gemeenschappelijke grondslag, een CCCTB, maar dan zonder het woord ‘Consolidated’, wel zullen gaan meemaken. Het invoeren van een gemeenschappelijke grondslag lijkt me een goede ontwikkeling!

POLITIEK

Door: Pieter Omtzigt, lid van de Tweede Kamerfractie van het CDA en Sjaak de Pagter, Beleidsmedewerker Financiën bij de Tweede Kamerfractie van het CDA

MIDDENIN DISCUSSIES OVER het Belastingplan 2011 en aanverwante wetsvoorstellen en allerlei overleggen over de situatie in Ierland bereikte ons het verzoek om bovenstaande vraag te beantwoorden. Het is een uitdaging om dat in een week als deze te doen, en dat in circa zeshonderd woorden. Om maar met de deur in huis te vallen, de CDA-fractie voelt er weinig voor om Brussel zelf geld op te laten halen bij Europese burgers en bedrijven. Het is belangrijk dat Nederland soeverein blijft op dit punt. Wenselijk is een Europese winstbelasting in de ogen van de CDA-fractie dus niet, los van de vraag of het überhaupt mogelijk, of liever gezegd realistisch, is.

ER WORDT REEDS jarenlang nagedacht, geschreven en gesproken over een Europese winstbelasting, een Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Al in 1992 kwam een commissie onder leiding van Onno Ruding tot de conclusie dat de verschillende manieren waarop EU-lidstaten hun vennootschapsbelasting hebben ingericht leidt tot distorsies in investeringsbeslissingen. Vervolgens werd er een Code of Conduct op het gebied van de vennootschapsbelasting opgesteld, en werd de Primarolo-groep in het leven geroepen. Deze groep had als taak te kijken of Europese lidstaten zich schuldig maken aan schadelijke belastingconcurrentie.

DE AANHOUDENDE DISCUSSIE over vennootschapsbelastingen leidde tot een aantal maatregelen op de wat kortere termijn, zoals het oppoetsen van de Moeder-Dochter Richtlijn, en maatregelen op de langere termijn. Bij dat laatste gaat het dan met name om gedachtevorming en discussies over een CCCTB. Het moge duidelijk zijn dat een CCCTB een aantal voordelen heeft, bijvoorbeeld minder administratieve lasten voor ondernemingen. Ondernemingen die internationaal opereren hebben bij een CCCTB met minder – verschillende – belastingwetgeving en belastingdiensten te maken,

zo is de gedachte. Bovendien zou een CCCTB kunnen bewerkstelligen dat ondernemingen hun investeringsbeslissingen minder baseren op verschillen in belastingstelsels. Op deze manier, zo wordt wel betoogd, vinden investeringen daar plaats waar ze economisch het meest efficiënt zijn. Een ander voordeel is dat allerlei problemen met transfer pricing tussen belastingplichtigen kunnen worden oplost.

DIT MOGEN DUIDELIJKE voordelen zijn, een CCCTB heeft ook nadelen en moeilijkheden, en lijkt bovendien politiek lastig haalbaar. De haalbaarheid kan worden betwijfeld aangezien implementatie unanimiteit van de 27 EU-lidstaten vereist. Momenteel is het erg onwaarschijnlijk dat lidstaten bereid zijn hun soevereiniteit ten aanzien van de vennootschapsbelasting – welke overigens al wordt ingeperkt door de EG-verdragsvrijheden – op te geven. Dat het unanimiteitsvereiste kan leiden tot moeizame onderhandelingen hebben we overigens recentelijk weer kunnen zien bij de pogingen om tot een EU-octrooi te komen. Het probleem met de betrekking tot de unanimiteitsvereiste zou kunnen worden ondervangen door een kopgroep te vormen van EU-lidstaten die wel al overgaan tot de CCCTB – een zogenaamde versterkte samenwerking, maar ook hiertoe lijkt de bereidheid klein.

LOS VAN DE politieke haalbaarheid kent de CCCTB andere aspecten die invoering in de weg staan. Zo zal moeten worden bepaald welke verdeelsleutel wordt gebruikt om de winst van een bepaalde onderneming over de betrokken lidstaten te verdelen. Voorts zal de bepaling van de fiscale winst in de diverse lidstaten op elkaar moeten worden afgestemd, hetgeen ook de nodige discussies zal opleveren. Hoe wordt bijvoorbeeld omgegaan met hybride entiteiten, hoe met lokale lasten? Bovendien moet worden nagedacht over de vraag welke belastingautoriteit bevoegd is. Indien er verschillende lidstaten betrokken zijn, zal het toch noodzakelijk zijn dat de belastingautoriteit van één lidstaat het voortouw neemt. De vraag is of belastingautoriteiten van andere lidstaten dit kunnen accepteren. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat de Nederlandse belastingdienst de Hongaarse belastingdienst moet volgen, en de vraag is of dat realistisch en wenselijk is.

AL MET AL moet dus worden gezegd dat momenteel, hoe interessant de gedachte ook is, het introduceren van een Europese winstbelasting niet haalbaar en wenselijk is. Dit staat dan nog los van het feit dat een flink aantal aspecten van een dergelijke winstbelasting nog verder moet worden doordacht. Overigens moet de Europese Unie zich op dit moment met hele andere zaken bezighouden, met name de stabiliteit en houdbaarheid van de euro. Dat dit niet geheel los staat van de fiscaliteit, zien we in de situatie rond Ierland. De druk op de Ierse overheid om het vennootschapsbelastingtarief te verhogen wordt groter en groter. Als de Ieren het tarief daadwerkelijk verhogen, doet dit wellicht de discussie over een Europese winstbelasting weer iets verstommen...

